

**Vadon élő állatfajokra vonatkozó
hagyományos ökológiai tudás vizsgálata
a Kárpát-medencében**

tézisfüzet

Ulicsni Viktor

Témavezetők:

Dr. Molnár Zsolt

Dr. Torma Attila Gyula

Tanácsadó mentor:

Dr. Biró Marianna

**Biológia Doktori Iskola
Szegedi Tudományegyetem
Természettudományi és Informatikai Kar
Ökológiai Tanszék**

2021

SZEGED

BEVEZETÉS

A tájra és az élővilágra vonatkozó hagyományos ökológiai tudás kezdetektől fogva alapvető szerepet játszott az emberi közösségek életében úgy a világon, mint Európában. A tájjal szoros kapcsolatban élő gazdálkodók, pásztorok és földművesek holisztikus szemlélettel és kiterjedt ismeretekkel rendelkeznek a számukra fontos jelenségekről, természeti erőforrásokról. Ezen erőforrások felhasználása és kezelése évszázados, gyakran évezredes ökológiai tapasztalatokon, generációról generációra átadott tudáson alapult. Fikret Berkes definíciója szerint a hagyományos ökológiai tudás az élőlények (beleértve az embert is) egymáshoz és a környezetükhöz való viszonyára vonatkozó ismeretek, a gyakorlat és a hitrendszer kumulatív egysége, amely adaptív folyamatok révén jön létre, és generációkon keresztül öröklődik. Munkánk során ennek a hagyományos ökológiai tudásnak a vadon élő állatokra vonatkozó részét vizsgáltuk a Kárpát-medencében.

Etnozoológiának az emberek és az állatok közötti dinamikus kapcsolatrendszerek tudományos vizsgálatát nevezzük. Ezen belül a hagyományos etnozoológiai ismeretek kulturális és gazdasági jelentősége különösen jelentős. Bár a trópusokon és Észak-Amerikában széles körben tanulmányozzák, Európában a hagyományos etnozoológiai ismeretek vizsgálata alig jellemző. A vadon élő állatokon alapuló természeti erőforrások ennek ellenére Európában is a helyi közösségek gyakran legfontosabb erőforrásai közé tartoznak. E közösségek egyik legfontosabb célja az erőforrások fenntartható felhasználása és kezelése. Ezen természeti erőforrások felhasználásának és kezelésének hosszú távú fenntarthatóságához pedig egészséges ökoszisztémákra van szükség, ugyanakkor a fenntartható gazdálkodás gyakran hozzá is járul az ökoszisztémák egészségének fenntartásához.

A helyi hagyományos közösségek által átadott ismeretek azonban nemcsak a közösség és környezetének fenntartható használatát és állandóságát szolgálják, hanem értékes információkat is nyújthatnak a tudomány és a természetvédelem számára. A hagyományos ökológiai ismeretek potenciális tudományos hasznai

többek között, hogy segítheti az új fajok felismerését, adatokat szolgáltat a nehezen megfigyelhető fajok populációnagyságáról és dinamikájáról, valamint hozzájárul az ökoszisztéma-állapot (például legelőminőség) monitorozásához, illetve hatékony természetvédelmi kezelési stratégiák és gyakorlatok kidolgozásához.

A tájjal szoros kapcsolatban élő emberek ökológiai ismereteire vonatkozó kutatásokra világszerte növekvő figyelmet fordítanak. Nincs ez másként Magyarországon sem, hiszen az ezen a területen végzett kutatások hazánkban is egyre jelentősebbé váltak az elmúlt 10 évben. Hagyományosan az etnozoológiai kutatások elsősorban a gerinces fajok népi taxonómiájának alapkutatására és néhány további, az emberek számára különösen fontos, feltűnő taxon vizsgálatára fókuszáltak. Ezen disszertáció e két téma vizsgálata mellett a gerinctelenekkel kapcsolatos ismeretek és az ökológiai/természetvédelmi kérdések célzottabb tanulmányozását tűzte ki célul.

CÉLKITŰZÉSEK

Kutatásunk céljai a vadon élő állatok népi ismereteinek a magyar közösségekben való összegyűjtése; az őslakos és a helyi tudás birtokosai, és a tudomány közötti közös tudásalkotás lehetőségeinek a vizsgálata; és az eurázsiai hód helyi ökoszisztéma-szolgáltatásokra gyakorolt hatásainak, helyi ismeretének és megítélésének tanulmányozása volt. A célok részletesen a következők voltak:

- 1) a gerinctelenek és a vadon élő emlősfajok népi taxonjainak összegyűjtése
- 2) a gerinctelenek és a vadon élő emlősfajok népi rendszertanának leírása és népi neveinek összegyűjtése
- 3) a gerinctelenek és a vadon élő emlősfajok legfontosabb száliens jellemzőinek összegyűjtése
- 4) a gerinctelenek és a vadon élő emlősfajok felhasználási módjainak, a hozzájuk kapcsolódó közmondásoknak, szólásoknak összegyűjtése, valamint természetvédelmi célú megítélésük vizsgálata

- 5) (hagyományos ökológiai tudás kapcsán nem szakértő) zoológusoknak és egy jellegalapú lineáris modellnek a vadon élő állatfajok helyi ismeretére vonatkozó becslések vizsgálata
- 6) a legfontosabb morfológiai, etológiai, ökológiai és kulturális jellemzők meghatározása a vadon élő állatfajok helyi ismerete mértékének előrejelzéséhez
- 7) az eurázsiai hódra vonatkozó helyi ismeretek leírása (pl. védettségi státusz, visszatelepítés/visszatelepedés jellemzői, helyi elterjedés, táplálkozási szokások)
- 8) a hódok negatív vagy pozitív hatásainak helyi megítélése, valamint a helyi ellátási, szabályozási és kulturális ökoszisztéma-szolgáltatásokra, a természetre és általában a helyi megélhetésre tett hatásaik kapcsán jelentkező percepciók vizsgálata
- 9) a hódok károosságára és hasznosságára vonatkozó helyi percepciók, valamint a természetre és a helyi emberekre való hatásaik vizsgálata

ANYAG ÉS MÓDSZER

Vizsgálati terület

Az adatgyűjtés jórészt hagyományos, kisparcellás gazdálkodást folytató, magyarul beszélő közösségekben történt: a vadon élő emlősfajokra vonatkozó ismereteket vizsgáló első fő téma kapcsán a romániai Szilágyságban; a gerinctelenekhez kapcsolódó ismereteket vizsgáló második fő téma esetében a romániai Szilágyságban, a szlovákiai Gömörben és a horvátországi Drávaszögben. Ebben az első két kutatásban a vizsgálati területek a még mindig létező hagyományos gazdálkodás, változatos természeti környezet és a lakosság nagysága alapján kerültek kiválasztásra.

A zoológusok, valamint a jellegalapú lineáris modell becsléseit elemző vizsgálatához használt helyi ismeretek szintén a fenti három romániai, szlovákiai és horvátországi tájegységből származnak.

A helyi emberek eurázsiai hódról alkotott percepcióinak vizsgálatához három régió került kiválasztásra, ahol az emberek mozgási körzetében a hód jelenléte igazolt, illetve ahol azok tevékenysége jelentősen befolyásolja környezetüket. A

terepi adatgyűjtések (interjúk) Romániában (a Kászon-medencében) és Magyarországon (Szigetközben és a Mura mentén) készültek. A három vizsgálati terület különböző típusú víztesteket foglal magában (patakok, kis folyók és a nagy folyók mellék-, illetve holtágai), a helyi közösségek pedig eltérő társadalmi-gazdasági helyzetben vannak (hagyományosan gazdálkodók és jobban modernizálódott tájhasználat).

Adatgyűjtés és feldolgozás

Az emlősökről és gerinctelenekről készített interjúkkal összefüggésben célunk a legszélesebb körű ismeretekkel rendelkező helyi emberek azonosítása és megkérdezése volt, ezért főként hólabda-módszert alkalmaztunk a legnagyobb tudású emberek megtalálására. Vizsgálataink a települések közelében potenciálisan előforduló gerinctelen- és emlősfajokra (fajcsoportokra) terjedt ki. Fotókat használtunk, félig strukturált interjúkat készítettünk és képválogatást végeztettünk az adatközlőkkel. Ez utóbbi során felkértük őket, hogy csoportosítsák a fajokat saját rendszereik szerint. Ezeket az eredményeket használtuk fel a népi taxonómia rekonstruálásához. A beltéri interjúkat diktafonon rögzítettük (megközelítőleg 88 órás hanganyag).

Az eurázsiai hód ökoszisztéma-szolgáltatásokra gyakorolt hatásának percepciója kapcsán 30-30 helyi adatközlővel összesen három vizsgálati helyszínen strukturált interjúkat készítettünk. Az adatközlők felét (összesen 45 fő) a lakosok és a helyi közösség vezetői ajánlották, mint „hódokkal kapcsolatban nagy tudású embereket”. Az adatközlők másik fele a lakosság átlagtudásának meghatározásában játszott szerepet, és véletlenszerűen kerültek kiválasztásra a helyi lakosok közül.

Tizenkét magyarországi és hat romániai, hódokkal foglalkozó zoológust és természetvédelmi szakembert is megkérdeztünk a helyi hódállományok és a faj tevékenységének pontosabb megértése érdekében.

A hódok ökoszisztéma-szolgáltatásokra gyakorolt hatásának elemzését az adatközlők által említett minden egyes szolgáltatásra vonatkozó megállapítás kiválogatásával kezdtük. A hódok negatív és pozitív hatásait az ellátó

ökoszisztéma-szolgáltatásokra az egyes kategóriákat említő válaszadók száma alapján elemeztük. A szabályozó és kulturális ökoszisztéma-szolgáltatások esetében az azokat említő adatközlők száma mellett az általuk említett mémeket (információs egységek) számoltuk össze.

A hódok hasznosságának és károsságának általános megítélését feleletválasztós, szabad felsoroláson alapuló és 3 fokozatú skálán megválaszolható kérdések segítették. A hódok hasznosságának és károsságának általános megítélése, valamint az adatközlők személyes érintettsége a válaszadók száma és az általuk említett mémek száma alapján lett vizsgálva.

A negyedik tanulmányban (amelyben zoológusoknak és egy lineáris modellnek a helyi tudásra vonatkozó előrejelzéseit vizsgáltuk) meghatároztuk az egyes taxonoknak a helyiek között megfigyelt ismertségét. A helyi nagytudású adatközlők között azok arányát néztük, akik legalább közepesen ismerik az adott taxont, azaz fel tudtak sorolni a fajhoz kapcsolódó legalább 3 független memet.

Lineáris modellt készítettük annak számszerűsítésére, hogy a taxonok egyes jellemzői (morfológiai, etológiai stb., mint magyarázó változók) hogyan járulnak hozzá a megfigyelt ismertség szintjéhez (azaz a függő változóhoz). A modell magyarázó változóit az etnozoológiában legfontosabbnak ítélt 10 tulajdonság képviselte. Minden tulajdonságnak 6 kategóriája volt (az emberek számára „nincs jelentősége”-től a „nagy jelentőségű”-ig). Az egyes jellemzők minden kategóriája tényezőként szerepelt a további elemzések során. A parametrizálás publikált irodalmi adatokon alapult. A parametrizálás során csak a hagyományos tudás azon elemeit vettük figyelembe, amelyek egy átlagos (nem hagyományos tudás szakértő) zoológus tudásának is részét képezik.

A változókiválasztást (vagyis a szignifikáns és a redundáns változók elkülönítését) a változók lépésenkénti bevonásával (forward selection), a korrigált Akaike-féle Információs Kritérium alapján végeztük. A végleges lineáris modell együtthatóit a modell átlagolásával számítottuk ki. Az összes jelentős magyarázó erővel rendelkező potenciális modell bekerült a modell átlagolásába. A becsült és a megfigyelt ismertség szintjei közötti különbségeket a zoológusok általi előrejelzéshez kiválasztott 81 faj esetében számoltuk ki.

A 166 taxonból 81 véletlenszerű, rétegzett mintavétellel lett kiválasztva és ezek kerültek a zoológusoktól megkérdezett kérdőívbe, ezzel biztosítva, hogy az összes fő taxonómiai csoport, amelyről rendelkezésre áll elegendő adat (emlősök, hüllők, kétélűek, puhatestűek, rovarok és „egyéb gerinctelenek”) képviselve legyenek a vizsgálatban. Három nagyjából egyenlő csoport tartalmazott olyan fajokat, amelyek helyileg jól ismertek, közepesen ismertek és szinte ismeretlenek voltak.

A kérdőív kitöltésére 20 magyarországi és romániai zoológust kértünk fel, akik ismerik a vizsgált területeket (egyetemen, múzeumokban és kutatóintézetekben dolgozó kutatók, zoológusok, kormányzati és polgári természetvédők). Az egyes fajok, vagy kis taxonómiai csoportok szakemberei (a publikációs listák alapján) kizárásra kerültek. Az így kapott 42 zoológus közül véletlenszerűen kiválasztott 20-at kértük fel arra, hogy az egyes fajokat négy kategóriába sorolják a helyiek körében általuk várt ismertségi szint alapján. Minden faj esetében a 20 válasz átlagát vizsgáltuk.

Spearman-féle rangkorrelációt alkalmaztunk a következő statisztikai függőségek tesztelésére: a) a specifikus magyarázó változók rangsorolása és a zoológusok által valószínűsített helyi ismertség szintje között, valamint b) a specifikus magyarázó változók rangsorolása és a zoológusok általi túl- vagy alábecsülés között.

A fajok a megfigyelt ismeretségi szintek alapján kerültek rangsorolásra a helyi tudással rendelkező adatközlők alapján, valamint a zoológusok által megjósolt ismertségi szint szerint. Végül kiszámítottuk a két rang közötti különbségeket.

EREDMÉNYEK

A disszertáció legfontosabb eredményei

A vadon élő emlősökről és gerinctelenekről szóló általános hagyományos tudás vizsgálatát tárgyaló első két részben leírásra kerülnek a népi taxonok, a népi biológiai osztályozás és népi elnevezések, a legfontosabb száliens (elkülönítés alapjául szolgáló) jellemzők, felhasználási módok, az egyes taxonokhoz kapcsolódó közmondások, szólások és a helyiek által említett természetvédelmi vonatkozások. A legfontosabb eredmények:

- 208 népi gerinctelen és 42 népi emlős faj került azonosításra
- leírásra került 859 gerinctelen és 122 emlős népi név – népi (és tudományos) taxon azonosítás
- gerinctelenek és emlősök népi taxonómiájának első ismertetése magyar (közép-európai) közösségek esetében
- megtörtént a gerinctelenek és emlősök száliens (elkülönítés alapjául szolgáló) jellemzőinek leírása az összes ismert népi faj esetében
- a gerinctelenek 30 különböző hagyományos felhasználását dokumentáltuk

Három ökológiailag elkülönülő, változatos vidéki tájban tanulmányoztuk a hódok helyi ismeretét, valamint az ökoszisztéma-szolgáltatásokra és a helyi megélhetésre gyakorolt hatásuk percepcióját, illetve az általános károságuk és hasznosságuk megítélését Magyarországon és Romániában. A legfontosabb eredmények:

- a helyiek részletes ismeretekkel rendelkeztek a hódok viselkedéséről és hatásairól
- a leginkább negatívan érintett emberek konstruktívabban álltak a hódok védelméhez, mint a kevésbé, vagy közvetlenül egyáltalán nem érintettek
- sokkal többen viszonyultak negatívan a hódok jelenlétéhez, mint azok, akiket személyesen érintettek

Megvizsgáltuk, hogy zoológusok vagy egy jellegalapú lineáris modell hatékonyabb-e a vadon élő állatok egyes taxonjaihoz kapcsolódó helyi ismeretek szintjének előrejelzésében. A legfontosabb eredmények:

- zoológusok és egy jelleg alapú lineáris modell hasonló pontossággal becsülte meg a helyi etnozoologikai ismeretek mértékét (mindössze 60% és 70%-ban)
- 50% -os átfedést azonosítottunk a zoológusok és a jellegalapú lineáris modell által pontatlanul becsült fajok között
- sem a túlbecsült, sem az alulbecsült fajcsoportok nem különböztek szignifikánsan száliens tulajdonságaikban (tendenciák: a zoológusok becsülésének pontossága kisebb volt a helyi folklór és a helyi hasznosság alulbecslése, valamint a feltűnő morfológia fontosságának túlértékelése esetén; a modell túlhangsúlyozta a morfológiát, méretet és gyakoriságot)

ÖSSZEFOGLALÓ

Felmerülhet a kérdés, hogy miért érdemes tanulmányozni az állatokra vonatkozó hagyományos tudást egy olyan, zoológusok által évszázadok óta kutatott területen, mint a Kárpát-medence. Erre a kérdésre számos válasz adható. A tudomány fő célja a világ jelenségei egészének a leírása. Minden jel arra mutat, hogy a piacgazdaság és a közoktatás kettős hatásának erőssé válása előtt a Kárpát-medencében földművelésből és állattenyésztésből élő emberek ugyanolyan részletes ismeretekkel rendelkezettek természeti környezetükről, mint például Amazónia eldugott vidékeinek őslakosai napjainkban. Ezen érvelés alapját a 19. század végéről és a 20. század elejéről származó néprajzi munkák sora adja. Ennek ellenére a hagyományos zoológiai ismeretek Európában csak nagyon kis arányban kerültek lejegyzésre: noha a legfontosabb állatfajok helyi neveit néprajzkutatók és nyelvészek összegyűjtötték, a helyi ökológiai tudás túlnyomó részét (zoológiai ismereteik korlátossága, és eltérő tudományos érdeklődésük miatt) nem dokumentálták és publikálták kellőképpen.

A helyiek és a természetvédelmi szakemberek gyakran eltérő indikátorokat használnak bizonyos ökoszisztéma-szolgáltatások értékelésére, és eltérő

szempontokból szemlélik a helyi ökoszisztéma-szolgáltatásokra gyakorolt hatásokat is. A biodiverzitás jelentőségének értékelése is többnyire eltérő e két csoport esetében. A természetvédelem és a nagy ökológiai tudással bíró (valamint az eredmények alapján a szabályozó ökoszisztéma-szolgáltatások érzékelésére nagyobb fogékonyságot mutató) helyiek között folytatott kommunikáció nagyban növeli a kompromisszumok létrejöttét a tájgazdálkodásban. A vadon élő állatokra vonatkozó helyi ökológiai ismeretek rendkívül fontosak ahhoz, hogy megértsük a helyi emberek mentalitását és világnézetét.

A zoológusok körében megfigyelhető magas szintű bizonytalanság a helyi közösségekben fellelhető ökológiai ismeretek becslésében (30–40%) azt mutatja, hogy nem lehet elvárni a korlátozott hagyományos tudással rendelkező akadémiai kutatóktól, hogy azonosítsák a közös tudásalkotáshoz megfelelő céljait, és ezáltal hidat építsenek a két tudásrendszer között. Ez a bizonytalanság olyan etikai kérdéseket is felvet, mint például hogy mennyire helyes a természeti környezetünk állapotáról értékeléseket készítő tudósokat (pl. a CBD-ben vagy az IPBES-ben) arra készíteni, hogy olyan tudományterületeket hozzanak be a döntéshozásba, amelyeket nem ismernek. Ez a tudóstársadalmat érintő kényszer kedvezőtlen hatással van a különböző nézőpontok elismerésére, és magával vonja a kizárólag külsős szempontokra építő negatív gyakorlatot is. Ezáltal sem a helyi, sem a külső szakértők tudását nem kezeli megfelelően a rendszer, ezzel nagyban akadályozva a hatékony közös tudásalkotás lehetőségeit.

Több tudásrendszer együttműködésén alapuló kutatások egyesíthetik a különféle ontológiai és episztemológiai rendszerek előnyeit azáltal, hogy az együttműködésen alapuló kutatás nagyban hozzájárulhat a tudáshiányok kiküszöböléséhez, ami minden, a folyamatban résztvevő érdekelt számára különösen előnyös lehet. Kijelenthetjük, hogy a különböző tudásrendszereknek a döntéshozatalban való nem egyenlő részvétele, és a helyi ismeretek alulbecslése akadályozhatja ezeket a folyamatokat, kevésbé hatékony együttműködéshez, és akár az erőforrások pazarlásához is vezethet, például olyan esetekben, amikor a természetvédelmi szakemberek kommunikációja nincs összhangban a célfajokra/fajcsoportokra vonatkozó helyi tudással.

Tapasztalataink és széleskörűen alátámasztott eredmények alapján a hagyományos tudás, illetve maguk a hagyományos tudás ismerői nagyban hozzájárulhatnak a fajok és élőhelyek védelméhez, valamint a biológiai sokféleség fenntartható használatához, és nagymértékben növelhetik a természetmegőrzés szükségességének tudatosságát. Ezeken túlmenően az inkluzív természetvédelmi megközelítésnek nemcsak a helyiek tudását, hanem a helyi gazdasági és szociokulturális szempontokat is érdemes figyelembe vennie (például a helyi értékeken és hiedelmeken alapuló percepciókat), ezzel elősegítve a helyi – gyakran még mindig fenntartható – földhasználati gyakorlatok folytatásához szükséges helyi ismeretek megőrzését és továbbadását. A hagyományos és helyi ismeretek kutatóinak közvetítő szerepe különösen fontos lehet ezekben a tevékenységekben, mivel hatékonyan segíthetik azokat a zoológusokat és természetvédőket, akik célfajokat keresnek közös tudásgeneráláshoz.

A tudóstársadalom feladata, hogy megismerje, megőrizze és használja az állatokhoz kapcsolódó tudást, ugyanakkor a zoológusok feladata az is, hogy dekolonizálják megközelítésüket, nyissanak a hagyományos ökológiai tudás felé, és megtanulják, hogyan működjenek együtt a helyi közösségekkel. Úgy gondoljuk, hogy a tudásrendszerek hatékonyabb összekapcsolása növelheti e célok megvalósulásának esélyeit, és javíthatja az együttműködést a természetvédelmi gyakorlat, az akadémiai tudomány, valamint a hagyományos és helyi tudás ismerői között.

TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEK LISTÁJA

(MTMT-azonosító: 10048295)

Kumulatív impaktfaktor: 20,05

A disszertáció alapját képező publikációk

Tudományos cikkek (IF: 9,446)

Ulicsni Viktor, Babai Dániel, Juhász Erika, Molnár Zsolt, Biró Marianna 2020. Local knowledge about a newly reintroduced, rapidly spreading species (Eurasian beaver) and perception of its impact on ecosystem services. PLoS ONE, 15(5), e0233506. IF: 2,740

Ulicsni Viktor, Babai Dániel, Vadász Csaba, Vadász-Besnyői Vera, Báldi András, Molnár Zsolt 2018. Bridging conservation science and traditional knowledge of wild animals: The need for expert guidance and inclusion of local knowledge holders. Ambio, 1-10. IF: 4,103

Ulicsni Viktor, Svanberg Ingvar, Molnár Zsolt 2016. Folk knowledge of invertebrates in Central Europe-folk taxonomy, nomenclature, medicinal and other uses, folklore, and nature conservation. Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine, 12(1), 47. IF: 1,903

Ulicsni Viktor, Svanberg Ingvar, Molnár Zsolt 2013. Folk knowledge of non-domestic mammals among ethnic Hungarians in North-Western Romania. North-Western Journal of Zoology 9(2), 383-398. IF: 0,7

Konferenciaelőadások/posztterek

Juhász E., Molnár Zs., Ulicsni V., Babai D., Biró M. Effects of an ecosystem engineer in the Carpathian Basin – Opinions of conservationists and local people about the Eurasian beaver. Landscape diversity and biodiversity – 18th International Symposium on Problems of Landscape Ecological Research, Smolenice, Slovakia, 23-27. April, 2019. (poster)

Ulicsni V., Babai D., Vadász Cs., Báldi A., Molnár Zs. Traditional ecological knowledge of wild animals: an underestimated opportunity for knowledge co-production for biodiversity assessments and conservation. 40th Annual Meeting of the Society of Ethnobiology, Montréal, Canada. 10-13. May, 2017. (oral presentation)

Babai D., Ulicsni V., Molnár Zs., Biró M. „Csudálta mindenki, mentek ki a hódvárat megnézni...” Helyi percepciók és konfliktusok egy újonnan betelepült faj kapcsán. X. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia: Műhelytalálkozó „Zászlóshajók, karizmák és esernyők: mit tehet az emlőskutatás a természetvédelemért Mórahalom, Hungary. 1-3. April, 2016. (oral presentation)

Ulicsni V. A gerinctelenekhez kapcsolódó hagyományos tudás és népi taxonómia a Kárpát-medencében. IX. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia: "Tudományoktól a döntéshozatalig" – Szeged, Hungary. 20-23. November, 2014. (poster)

Ulicsni V. Folk taxonomy, salient features, traditional usage and beliefs of invertebrate species in Central Europe. 14th Congress of the International Society of Ethnobiology Bhumtang, Bhutan. 1-7. June, 2014. (oral presentation)

Ulicsni V. Folk knowledge of invertebrate species in Central Europe. 36th Annual Meeting of the Society of Ethnobiology Denton, Texas. 14-23. May, 2013. (poster)

A disszertációhoz közvetlenül nem kapcsolódó etnobiológiai publikációk

Tudományos cikkek

Biró Marianna, Molnár Zsolt, Öllerer Kinga, Lengyel Attila, Ulicsni Viktor, Szabados Klára, Kiš Alen, Perić Ranko, Demeter László, Babai Dániel 2020. Conservation and herding co-benefit from traditional extensive wetland grazing. Agriculture, Ecosystems & Environment, 300, 106983. IF (2019): 4,241

Varga Anna, Demeter László, Ulicsni Viktor, Öllerer Kinga, Biró Marianna, Babai Dániel, Molnár Zsolt 2020. Prohibited, but still present: Local and traditional knowledge about the practice and impact of forest grazing by domestic livestock in Hungary. Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine, 16(1), 1-12. IF (2019): 2,264

Ulicsni Viktor, Babai Dániel Folk knowledge of wild animals in the Slovenian-Hungarian borderland. Acta Ethnographica Hungarica. (in press)

Babai Dániel, Szépligetű Máttyás, Tóth Antónia, Ulicsni Viktor Traditional ethnobotanical knowledge and the cultural significance of plants in Hungarian communities of Slovenia. Acta Ethnographica Hungarica. (in press)

Ulicsni Viktor, Molnár Zsolt 2019. Vadon élő állatokhoz kapcsolódó hagyományos tudás a Hortobágyon [Contribution to herders' folk knowledge of wild animals in the Hortobágy region] in Tóth Albert, Tóth Csaba (2019, eds.) A Hortobágyi Természetvédelmi Kutatótábor 45 éve. Alföldkutatásért Alapítvány, Kisújszállás.

Juhász Erika Mária, Biró Marianna, Ulicsni Viktor, Molnár Zsolt 2019. Természetvédők és kutatók ismeretei az eurázsiai hód kapcsán a Kárpát-medencében I.: elterjedés, életnyomok, az együttélés lehetőségei, az elhullás okai. Természetvédelmi Közlemények, 25, 59-79.

Ispán Ágota Lídia, Babai Dániel, Mód László, Ulicsni Viktor, Mészáros Csaba 2018. Complex Ethnographic Research Methods for the Study of Protected Areas and Border Communities at the Slovenian-Hungarian Border1. Acta Ethnographica Hungarica, 63(2), 471-500.

Babai Dániel, Ulicsni Viktor, Avar Ákos 2017. Conflicts of Economic and Cultural Origin Between Farmers and Wild Animal Species in the Carpathian Basin - an Ethnozoological Approach. Acta Ethnographica Hungarica. 62(1), 187-206.

Juhász Erika, Babai Dániel, Biró Marianna, Molnár Zsolt, Ulicsni Viktor 2017. Az eurázsiai hód (*Castor fiber*) táplálkozási és fásszárú-használati szokásaival kapcsolatos helyi tudás két évtizeddel a visszatelepítések kezdete után a Kárpát-medencében [Local ecological knowledge on feeding habits and woody plant species usage of the reintroduced Eurasian beaver (*Castor fiber*) in the Carpathian Basin two decades after its reintroduction]. Természetvédelmi Közlemények. 23, 182-200.

Babai Dániel, Avar Ákos, Ulicsni Viktor 2016. „Veszélyes a varas béka, rossz fajzat!” – Az etnozoológia jelentősége és feladata a 21. Században [“The warty frog is dangerous, maleficent kind” The significance and importance of ethnozoology in the 21st century]. Kovász. 1, 3-29.

Varga Anna, Molnár Zsolt, Biró Marianna, Demeter László, Gellény Krisztina, Miókovics Eszter, Molnár Ábel, Molnár Krisztina, Ujházi Noémi, Ulicsni Viktor, Babai Dániel 2016. Changing year-round habitat use of extensively grazing cattle, sheep and pigs in East-Central Europe between 1940 and 2014: Consequences for conservation and policy. Agriculture, Ecosystems & Environment. 234, 142-153. IF: 4,099

Konferenciaelőadások/posztterek

Ulicsni V., Molnár Zs., Babai D. Different preferences of conservationists and local farmers regarding protected species with conservational significance in a high nature value borderland region. 10th Biennial conference of the European Society for Environmental History, Boundaries in/of Environmental History. Tallinn, Estonia, 21-25. August, 2019. (oral presentation)

- Juhász E., Biró M., Ulicsni V., Babai D., Molnár Zs. Magyarországi természetvédők és kutatók ismeretei az eurázsiai hóddal kapcsolatban. Hódkonferencia, Budapest, Hungary, 9. December, 2019. (oral presentation)
- Biró M., Molnár Zs., Babai D., Ulicsni V., Varga A., Dénes A., Fehér A., Barta S., Sáfián L., Szabados K., Kiš A., Demeter L., Bölöni J., Öllerer K. Use of historical written, oral and map sources to understand vegetation patterns and dynamics of landscapes. Mongolian Academy of Sciences. Ulanbataar, Mongolia. 18. July, 2019. (oral presentation)
- Ulicsni V., Molnár Zs., Babai D. Different preferences of conservationists and farmers in relation to animal species with conservational significance in protected areas. International Society of Ethnobiology, Belém do Pará, Brasil, 7-10. August, 2018. (oral presentation)
- Ulicsni V., Avar Á., Batdelger G., Babai D., Molnár Z. Folk taxonomy, traditional usage and beliefs of invertebrate species in Mörön, Mongolia. XVI Congress of the International Society of Ethnobiology, Belém do Pará, Brasil, 7-10. August, 2018. (poster).
- Juhász E., Biró M., Ulicsni V., Babai D., Molnár Zs. Az eurázsiai hód magyarországi elterjedésének folyamata és az együttélés lehetőségei a természetvédők szemszögéből. XXXI. Vándorgyűlés, Budapest, Hungary. 22-23. November, 2018. (oral presentation)
- Diós K., Ulicsni V., Molnár Z. The background of human-wildlife conflicts in connection with the golden jackal (*Canis aureus*). 2nd International Symposium on jackals and related species, Marathon Bay – Attica, Greece. 31. October-2. November, 2018. (poster)
- Juhász E., Molnár Zs., Babai D., Ulicsni V., Biró M. Természetvédelmi szakmai tudás az eurázsiai hód (*Castor fiber*) kapcsán a Kárpát-medencében. 19. Kolozsvári Biológus Napok, Cluj-Napoca, Romania. 13-14. April, 2018. (oral presentation)
- Molnár Zs., Demeter L., Kiš A., Szabados K., Marinkov J., Babai D., Ulicsni V., Biró M. Traditional pig grazing in the Bosut forest (Serbia) - ethnoecological and conservational perspectives. 7BBC, Novi Sad, Serbia. 10-14. September, 2018. (oral presentation)
- Demeter L., Kiš A., Biró M., Babai D., Szabados K., Marinkov J., Juhász E., Ulicsni V., Kemenes A., Molnár Zs. Traditional pig herding in the floodplain of the Sava river - an ecological perspective of forest and wetland grazing in Bosut Forest, Serbia. Botanica Serbica 42 (Suppl.): 118. (poster)
- Juhász E., Babai D., Ulicsni V., Molnár Zs., Biró M. Az eurázsiai hód, egy régi-új szereplő a fásszárú-növényzet alakításában és a helyi ember életében. XII. Aktuális flóra- és vegetációkutatás a Kárpát-medencében, nemzetközi konferencia, Debrecen, Hungary. 23-25. February, 2018. (poster)
- Ulicsni V., Avar Á., Babai D. Konfliktusok gazdálkodók és vadon élő állatfajok között mint a fajismeret tényezői, valamint azok gazdasági és kulturális eredete. Állati jelek, képek és terek konferencia Szeged, Hungary. 17-18. November, 2017. (oral presentation)
- Diós K., Ulicsni V., Molnár Zs. „Ez magától úgyse fog innen kimenni, de miért is tenné?” - konfliktusok hátterének feltárása az aranykakás kapcsán. XI. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia: „Sikerek és tanulságok a természetvédelemben” Eger, Hungary. 2-5. November, 2017. (poster)
- Juhász E., Babai D., Ulicsni V., Molnár Zs., Czabán D., Biró M. Ökológiai és társadalomtudományi módszerek alkalmazása az eurázsiai hód (*Castor fiber*) környezeti hatásának vizsgálatában. XI. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia: „Sikerek és tanulságok a természetvédelemben” Eger, Hungary. 2-5. November, 2017. (poster)
- Molnár Zs., Varga A., Babai D., Demeter L., Öllerer K., Ulicsni V., Biró M. Legeltetés hatása nem-konvencionális legelőterületeken (mocsarakban, erdőkben). XI. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia: „Sikerek és tanulságok a természetvédelemben” Eger, Hungary. 2-5. November, 2017. (poster)

- Ujházi N., Babai D., Molnár Zs., Bíró M., Demeter L., Gellény K., Ulicsni V., Hollós R., Molnár Á., Margóczy K., Béres S., Horváth D., Horváth M., Samu ZT., Juhász M., Juhászné Türke I., Miókovics E., Varga A. Táj és legeltetés - a Kárpát-medence legeltetési rendszereinek élőhely-használata In: Ladányi Zsuzsanna, Blanka Viktória (szerk.) VII. Magyar Tájökológia Konferencia: Interdiszciplináris táj kutatás a XXI. században. Szeged, Hungary. 25-27. May, 2017. (oral presentation)
- Bíró M., Babai D., Molnár Zs., Demeter L., Gellény K., Miókovics E., Molnár Á., Molnár K., Ujházy N., Ulicsni V., Varga A. Importance of non-conventional pasture types for traditional grazing (1940-2014) in East-Central Europe: implications for conservation. Nyitra, 2nd TEKedu V4. Traditional ecological knowledge and oral history: Improving landscape research, conservation management and environmental education. Short international course and seminar for Visegrad 4 countries. Nitra, Slovakia. 20-21. April, 2017. (oral presentation)
- Ulicsni V. „The warty frog is dangerous, maleficent kind”. The significance and importance of ethnozoology in the 21st century. Ethnobiology Seminar “From historical studies to neglected fields in ethnobiology and ethnoecology”, Wrocław, Poland. 3-4. December, 2016. (oral presentation)
- Molnár Zs., Varga A., Babai D., Molnár K., Ulicsni V., Demeter L., Gellény K., Bíró M. Nature as source of knowledge: traditional ecological knowledge of herders and farmers and its uses in environmental education. International Environmental Education Conference : IEEC 2016: tools and aims in environmental education. Eger, Hungary. 26-29. April, 2016. (poster)
- Ulicsni V., Molnár Zs. „Most nem szabad fogni, mert hasas” Hagyományos tudás és fenntartható erőforrás-használat az ürge kapcsán. X. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencia: Műhelytalálkozó „Zászlóshajók, karizmák és esernyők: mit tehet az emlőskutatás a természetvédelemért” Mórahalom, Hungary. 1-3. April, 2016. (poster)
- Molnár Zs., Molnár K., Ulicsni V., Bíró M., Babai D., Varga A., Demeter L., Gellény K., Ujházy N., Berkes F. Role of Traditional Ecological Knowledge in Linking Cultural and Natural Capital in Cultural Landscapes. Kolozsvári Magyar Egyetemi Intézet, Culture and Nature in Transylvania, international workshop, Cluj-Napoca, Romania. 22-24. April, 2016. (oral presentation)
- Molnár Zs., Bíró M., Varga A., Demeter L., Ulicsni V., Babai D. Role of Traditional Ecological Knowledge in Nature Protected Cultural Landscapes. 2nd Symposium on Nature Conservation: „Nature conservation – experiences and perspectives“. Novi Sad, Serbia. 1-2. April, 2016. (oral presentation)
- Ulicsni V. Traditional knowledge of wild animals: a potential source of knowledge for zoology, education and nature conservation. Traditional Ecological Knowledge and Oral History: Improving Landscape Research, Conservation Management and Environmental Education. Nitra, Slovakia. 14-15. April, 2016. (oral presentation)
- Molnár Zs., Ulicsni V. Hagyományos tudás az ürgéről. Az Év Emlőse: az ürge - ürgekutatás-konferencia. Fővárosi Állat- és Növénykert. Budapest, Hungary. 3. November, 2015. (oral presentation)
- Varga A., Bíró É., Bódis J., Babai D., Ulicsni V., Miókovics E., Molnár Cs., Ujházy N., Margóczy K., Molnár Zs. Táj és Ember Népfőiskola szerepe a szemléletváltásban – hagyományos tudás kutatása és gyakorlata a természetvédelemben. Aktuális Flóra- és Vegetációkutatás a Kárpát-medencében X. Sopron, Hungary. 7-9. March, 2014. (poster)
- Molnár Zsolt, Babai Dániel, Varga Anna, Ulicsni V. Traditional ecological knowledge of Hungarian farmers and its use in nature conservation and education. Farmer’s ecology, Valencia, Spain. 19. October, 2012. (oral presentation)
- Ulicsni V. Hungarian farmers’ and herders’ ethnozoological knowledge (mainly concerning invertebrates). 2nd Eastern European Ethnobiology Workshop, Királyrét, Hungary. 13-16. October, 2011. (oral presentation)